

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного адміністрування (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОПП

(підпис)

Олександр ПОПОВ

(ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2023 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПОНЕНТИ

Ознайомча практика

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 051 «Економіка»

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: «Економіка підприємства»

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Філіпковська Л.О., к.т.н., доц.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

Філіп
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного адміністрування (№ 601)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор Д.С. Ревенко
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Філіпковська Лариса Олексіївна, к.т.н., доцент. З 1991 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- економіко-математичні моделі в управлінні та економіці;
- економіко-математичні методи і моделі (оптимізаційні методи та моделі);
- економічна безпека підприємства;
- основи охорони і комерціалізації інтелектуальної власності;
- АРМ економіста;
- корпоративні інформаційні системи;
- інформаційні технології в управлінні виробництвом і збутом продукції.

Напрями наукових досліджень: економіка знань, економіко-математичне моделювання, інтелектуальний аналіз економічних даних, економічна безпека підприємства.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 4 семестр (2 семестр для скороченого терміну навчання спеціальності 051 «Економіка»).

Обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС / 90 годин, у тому числі аудиторних – 0 години, самостійної роботи здобувачів – 90 годин.

Форми здобуття освіти– денна, дистанційна.

Компонента обов'язкова.

Види навчальної діяльності – самостійна робота здобувача.

Види контролю – підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – математика для економістів, менеджмент, маркетинг, економіка праці і соціально-трудові відносини, економіка підприємства, іноземна мова, навчальна практика.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – економіка праці і соціально-трудові відносини, управління затратами, бухгалтерський облік.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування уявлення про економічні основи функціонування суб'єкта господарювання, закріплення знань з освітніх компонент, набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи у реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Завдання: закріпити отримані теоретичні знання з економіки підприємства, менеджменту, фінансів та маркетингу, вивчити питання організаційно-правових та економічних умов функціонування підприємств, а також методика збирання і обробки статистичних даних, обґрунтування економічних показників діяльності підприємства, написання звіту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

1) загальні:

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

– навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

– здатність бути критичним і самокритичним;

– навички міжособистісної взаємодії;

– здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

2) спеціальні (фахові):

– здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами;

– здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

Програмні результати навчання:

1. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.

2. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері

економічної діяльності.

3. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

4. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

5. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.

4. Зміст навчальної дисципліни

Послідовність розділів/етапів проведення ознайомчої практики:

1. Організаційний етап:

- проведення загальних організаційних зборів практикантів;
- видача індивідуального завдання практикантам;
- проведення інструктажу з техніки безпеки та охорони праці.

Загальний обсяг роботи здобувачів: 4 години.

Види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: аналіз та систематизація отриманої інформації.

2. Дослідницько-практичний етап:

– пошук сучасних джерел економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів;

– оволодіння сучасними методами дослідження соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;

– визначення особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Загальний обсяг роботи здобувачів: 16 годин.

Види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: аналіз та систематизація отриманої у ході дослідницько-практичної роботи інформації.

3. Виконання індивідуального завдання:

– пошук і аналіз первинних, вторинних, аналітичних даних, документів і спорідненої інформації про діяльність суб'єкта господарювання (установи, організації, закладу);

– характеристика організації як господарюючого суб'єкта;

– аналіз організаційної структури організації;

– дослідження функціональної області діяльності суб'єкта господарювання;

– аналіз зовнішньоекономічних відношень господарюючого суб'єкта.

Загальний обсяг роботи здобувачів: 60 годин.

Види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: підготовка індивідуального завдання на основі проведеного аналітичного дослідження.

4. Оформлення результатів навчальної практики:

- обговорення результатів практики;
- оформлення звіту з проходження практики;
- захист практики.

Загальний обсяг роботи здобувачів: 10 годин.

Види робіт, що належать до самостійної роботи здобувачів: оформлення звіту з проходження практики на основі дослідницько-практичної роботи та виконаного індивідуального завдання.

5. Індивідуальні завдання

Мета індивідуального завдання – розширення економічного світогляду, самостійне вивчення питань діяльності та управління суб'єкта господарювання, отримання и оформлення інформації про суб'єкта господарювання, розвинення навчально-дослідницьких умінь самостійного пошуку и відбору інформації.

Індивідуальне завдання полягає у такому:

– пошук інформації про діяльність суб'єкта господарювання (підприємство, установу, організацію, заклад) з запропонованої студенту галузі, використовуючи сайти суб'єктів господарювання, публікації в ЗМІ й інше (інтерв'ю, звіти, статті та ін.);

– проведення огляду джерел інформації і підготовка звіту, який дасть уявлення про суб'єкт господарювання (підприємство, установу, організацію) галузі. Структура звіту:

1. Загальна характеристика суб'єкта господарювання (історія створення, час заснування, організаційно-правова форма).
2. Організаційна структура підприємства. Склад працівників.
3. Види діяльності. Опис продукції або послуг.
4. Показники господарської діяльності за звітний та попередній роки (основні засоби, баланс, звіт про прибутки і збитки, майновий стан).
5. Характеристика зовнішнього середовища: основні споживачі, постачальники, конкуренти в галузі.
6. Міжнародна діяльність.
7. Перелік джерел.

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) і практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування).

7. Методи контролю

Підсумковий (семестровий) контроль.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться в усній формі щодо захисту індивідуального завдання.

Семестровий контроль – залік.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики.

Форма звітності студента за практику – це подання звіту (щоденника) практики, що містить графік проходження практики, письмовий звіт, підписаний відгук про проходження практики безпосередньо керівником бази практики.

Звіт подається на рецензування керівнику практики від університету.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів/етапів програми практики, список використаних джерел тощо.

Залік з практики приймає керівник практики від закладу вищої освіти.

Процес оцінювання знань студентів включає:

- перевірку керівниками практики щоденника ознайомчої практики;
- захист звіту студентом.

Під час захисту оцінюються:

- повнота виконання програми практики;
- рівень відповідей студента на запитання.

Результат заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписом керівника практики.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з навчального закладу.

Критерії оцінювання роботи здобувача

Оцінка в	Пояснення

балах	
90-100	Студент виявляє глибокі і міцні знання відповідно до вимог навчальної програми. Вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію. Вміє застосовувати теоретичні положення під час вирішення практичного індивідуального завдання. Використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у стандартних і нестандартних ситуаціях. Студенту властивий високий рівень компетентності. Переконливо аргументує відповіді, відстоює власну позицію щодо питань, які розглядаються.
75-89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу. Вміє застосовувати набуті знання та вміння для вирішення практичного індивідуального завдання, але допускає окремі неточності. Студент характеризується достатнім рівнем компетентності. У відповіді прослідковується порушення принципу систематичності і логічності викладу матеріалу практики.
60-74	Студент володіє матеріалом практики на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Бачить навчальну дисципліну як нагромадження випадкових і не пов'язаних між собою питань. Деякі практичні навички роботи не сформовані. У своїх міркуваннях не здатен аналізувати окремі питання ознайомчої практики у контексті інших питань і виражати взаємозв'язок між ними.
0-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну його частину. Він спроможний висвітлити лише окремі питання, не вмючи їх аргументувати чи пояснити. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни відсутня. Необхідні практичні навички не сформовані. Відзначається низьким рівнем компетентності. Його участь у процесі ознайомчої практики є пасивною, відповіді в більшості є невірними або дуже поверховими і обмежуються механічним засвоєнням програми практики.

9. Політика навчального курсу

Самостійна робота включає в себе дослідження окремих питань для подальшого використання матеріалу для складання звіту з практики.

Під час підсумкового контролю викладач оголошує загальну кількість накопичених студентом балів. Присутність всіх студентів на заліку – обов'язкова.

Студенти, які за результатами підсумкового контролю отримали незадовільні оцінки можуть повторно скласти їх згідно графіку ліквідації академічної заборгованості.

Відповідно до положення «Про порядок перезарахування навчальних дисциплін і визначення академічної різниці в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»» заохочується отримання студентами неформальної освіти, результати якої відповідно до цього положення Університет може визнати.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Основні види порушень академічної доброчесності для дисципліни:

1. Самоплагіат: повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін (реферати).

2. Фабрикація:

– наведення у письмових роботах та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, розрахунків чи емпіричних досліджень;

– посилення на вигадані джерела інформації або навмисне посилення не на справжнє джерело.

3. Фальсифікація:

– необґрунтоване виконання навчальних завдань;

– наведення у письмових роботах свідомо змінених даних та розрахунків;

4. Обман:

– написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

– несамостійне виконання завдань.

Виконане індивідуальне завдання повинно демонструвати досягнення результатів навчання, визначених освітньою програмою, здатність автора логічно, на підставі сучасних наукових методів викладати свої погляди за темою роботи, формулювати конкретні пропозиції щодо отриманих результатів. У роботі не може бути списування, фабрикації та фальсифікації.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності. Основним видом відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності за даною дисципліною є повторне проходження оцінювання відповідного контрольного заходу.

10. Порядок визнання результатів неформальної освіти

Неформальна освіта - це освіта, яка здобувається зазвичай за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти.

Право на визнання результатів неформальної освіти поширюється на здобувачів усіх рівнів вищої освіти.

З метою визнання результатів неформальної освіти за заявою здобувача освіти на ім'я викладача певної дисципліни проводиться перевірка отриманих здобувачем результатів навчання.

У разі необхідності, згідно з рішенням викладача, гаранта освітньої програми або завідувача випускової кафедри створюється предметна комісія. До складу комісії входять: гарант освітньої програми за якою навчається здобувач; завідувач кафедри, за якою закріплено дисципліну, результати навчання за якою перевіряються; науково-педагогічні працівники, які викладають відповідну дисципліну.

За підсумками оцінювання викладач або предметна комісія складає протокол, який містить висновок про зарахування чи не зарахування відповідної дисципліни для деканату.

За умови позитивного висновку щодо процедури визнання результатів неформальної освіти здобувачу зараховуються відповідна дисципліна навчального плану або її частина та визначений для неї обсяг кредитів ЄКТС.

11. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Навчально-методичні посібники, які є в Університеті, знаходяться за посиланням:

- http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/_001D3_Praktika2.pdf;
- http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/_001D7_Praktika3.pdf;
- http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/_001D1_Ppraktika1.pdf.

12. Рекомендована література

Базова

1. Стратегія розвитку Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» на 2020-2030 роки. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://khai.edu/ua/university/universitetsogodni2/strategiya-rozvitku-universitetu/>.

2. Горюнова, Є. О. Євроінтеграція: навч. посіб. / Є. О. Горюнова. – Київ : Академвидав, 2013. – 224 с.

3. Ізмайлова, К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / К. В. Ізмайлова. – 2-е вид., стереотип. – Київ : МАУП, 2001. – 152 с.

4. Лістрова, О. С. Економічний аналіз [Електронний ресурс] : навч. посіб. до практ. занять / О. С. Лістрова, Л. О. Філіпковська, В. В. Лебедченко. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2021. – 50 с. URL : http://library.khai.edu/library/fulltexts/2021/complex/Listrova_Ekonomichnyy_analiz.pdf.

5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) / за ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.

6. Калініна, О.М. Стратегічне управління: навч. посіб. / О. М. Калініна, І. О. Гончар. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2016. – 80 с.

7. Філіпковська, Л. О. Інформаційні технології в управлінні виробництвом і збутом продукції [Електронний ресурс] : навч. посіб. до практ. занять / Л. О. Філіпковська, О. С. Лістрова, О. О. Воляк. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2017. – 54 с. – Режим доступу : <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod>.

8. Воляк О.О. Зовнішньо-економічна діяльність підприємства : навч. посіб. Ч. 1 / О. О. Воляк, Д. В. Головань, Л. О. Філіпковська. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 92 с. – Режим доступу матеріалів: http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Volyak_Zovnishna_Yekonomichna.pdf

9. Воляк, О. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Електронний ресурс] : навч. посіб. Ч. 2 / О. О. Воляк, Д. В. Головань, Л. О. Філіпковська. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2020.

Допоміжна

1. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / відп. ред. О. А. Гавриш. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. - 421 с.

2. Міжнародні відносини та зовнішньоекономічна діяльність / Т. Зінчук, І. Горбачева, О. Ковальчук, Н. Куцмус, Т. Усюк, П. Пивовар, В. Данкевич, О. Прокопчук. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 512 с.

12. Інформаційні ресурси

1. [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. <http://mon.gov.ua>